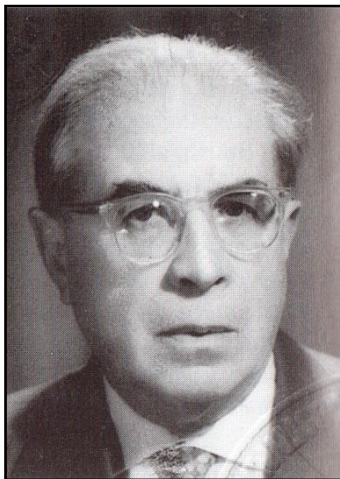

TIGR – nova razkritja o obveščevalnem delovanju (Dokumenti Udbe v AS o podpolkovniku Dragu Slekovcu in policijskem komisarju Tonetu Batagelju)

V AS sem pridobil izredno zanimive dokumente o obveščevalnem delovanju proti Italiji in Avstriji (Nemčiji) dveh glavnih vodij obveščevalnih inštitucij: **Toneta Batagelja** (1894, Šturje pri Ajdovščini – 1974, Ljubljana, pok. v Opatiji), obmejnega policijskega komisarja na Jesenicah in vodje jugoslovanskega protiobveščevalnega urada UJKA v Beogradu, in **Draga Slekovca** (1898, Sarajevo – 1986, Ljubljana), podpolkovnika, načelnika obveščevalnega centra VKJ v Ljubljani.

Podrobno razčlenitev ohranjenih dokumentov, tudi nemških, predvsem pa zaslišanja s strani slovenske in hrvaške Udbe po vrnitvi iz nemškega vojnega ujetništva, sem prikazal na svoji domeni www.vojastvo-military.si. Za bralce Primorskih novic navajam samo njune obveščevalne zveze: rezidente in tajne sodelavce, predvsem na Primorskem, saj bo mogoče med njimi najti še kakšnega doslej neznanega tigrovca ...

Tigrovci so po načrtih obveščevalne službe VKJ izvajali tudi teroristične, sabotažne in diverzantske naloge, zato je italijanska Ovla na dveh tržaških in drugih sodnih procesih zaprla in obsodila številne pogumne Primorce. Glavna je bila vendarle obveščevalna dejavnost, saj je eden od vodilnih tigrovcev povedal, da so »...bili vsi najprej obveščevalci«.

Tone Batagelj
(Vir: Google, Slike)

Tone Batagelj, policijski komisar in inšpektor, pesnik

Kot obmejni komisar policije na Jesenicah in Rakeku je Tone Batagelj najprej sodeloval pri ilegalnem pošiljanju časopisov in knjig v Julijsko krajino, potem pa je tudi organiziral obveščevalno delovanje – zbiranje vojaških, političnih in gospodarskih podatkov v Italiji. Formiral je sodelavsko mrežo – sodelavce je pridobival na podlagi predanosti in

patriotizma. S sodelavci je kontaktiral osebno ali pa prek posrednikov – rezidentov. Tesno je sodeloval z načelnikom obveščevalnega centra VKJ v Ljubljani (polkovnik Viktor Andrejka, podpolkovnika Branko Plhak in Drago Slekovec).

Iz Beograda je organiziral obveščevalni in propagandni kanal proti Primorski. Obveščevalni center je iz Beograda vodil Rejec Albert - Berti, prek Danila Zelena s podcentrom v Ljubljani in Iva Storja v Zagrebu, propagandnega pa je vodil dr. Lavo Čermelj vodil iz Ljubljane. Rejca je zamenjal Jelinčič Zorko.

Od 1941 do 1945 je bil Batagelj v nemškem vojnem ujetništvu, kjer so ga zasliševali organi Gestapa in Ovre. Po vrnitvi v domovino sta ga zasliševali hrvaška in slovenska Udba (zapisniki so ohranjeni v AS).

Njegovi rezidenti (pomočniki, na zvezi so imeli tajne sodelavce) so bili:

- **Bizjak Franc** iz Vrhopolja pri Vipavi je pokrival Baško grapo, Tolminsko in Cerkljansko.
- **Bizjak Peter**, orožnik iz Kranjske Gore, je pokrival sektorja Vršič–Trenta in Planica–Trbiž.
- **Dr. Fersker Julij** iz Celovca je pokrival del Koroške.
- **Torkar Julij** iz Podbrda (sodelavci: **Majnik Ivan**, učitelj iz Voljč, **Bevk Slavko**, brata **Danilo** in **Franc Golob** z Grahovega ob Bači, **Manfreda Andrej** iz Kobarida).
- **Šorli Feliks - Srečko**, čevljar iz Tolmina (sodelavci: **Sivec**, učitelj v Čezsoči, **Fortunat** iz Volč, **Majnik** iz Volč, **Godnič Just** iz Komna, **Rutar Jakob** iz Tolmina – specialist za sabotaže, **Lužnik Jernej** in **Adam Sardoč**).
- **Jug Anton** iz Solkana, gostilničar, je pokrival Solkan in okolico.
- **Kucec Jože** iz Postojne, orjunaš, je pokrival Istro in Trst (do leta 1926, ko je Batagelj služboval v Rakeku).
- **Dr. Miroševič**, kasneje **Širok Karel**, oba uslužbenca konzulata v Celovcu (slednjega so Nemci 1940 aretirali in obsodili na smrt zaradi vohunstva, navedel pa je naslednje zveze v Celovcu: **Zwitter**, **Suppanz**, **Suttia**, **Jakob Reichman** in **Karl Prinčič**).

Batageljevi tajni sodelavci na Jesenicah so bili:

- **Dr. Pintbach Jože** z Jesenic.
- **Uršič Franc**, železničar z Jesenic.
- **Dr. Cvetek**.
- **Zwitter Vinko** iz Šentjakoba v Rožu.
- **Borovnik Sebastijan** iz Borovelj.
- **Groban Franc**, profesor, iz Ziljske doline.
- **Pirker Karl**, rojen 29. 3. 1896 v Celovcu, pripadnik avstrijske vojske, ki je bil zaprt zaradi vohunjenja.
- **Zeman Max**, rojen 9. 1. 1906 v Celovcu.
- **Božič Božidar**, z Mosta na Soči, italijanski oficir v Rimu.

- **Hrast Zora** iz Kobarida, je delala proti Italiji (pridobila italijanskega majorja, šefa obveščevalne in protiobveščevalne službe v Gorici), druga sestra je delala proti Avstriji in tretja na Balkanu.

V nemškem ujetništvu je organom Gestapa in Ovre odločno zanikal, da je sodeloval v sabotažnih in terorističnih akcijah proti Nemčiji in Italiji, priznal pa je, da je deloval samo obveščevalno. Zavrnil je tudi, da je sodeloval z britansko in francosko obveščevalno službo. Navedel pa je naslednje zveze:

- **Albert Rejec**, rojen 4. 4. 1899 v Tolminu.
- **Branko Plhak**, bivši podpolkovnik VKJ.
- **Harry R. P. Burr**, britanski major, od 1941 v nemškem ujetništvu.
- **Ivan Marija Čok**, rojen 21. 3. 1886 v Trstu, advokat.
- **Ivan Rudolf**, star okrog 40 let, profesor iz Ljubljane, Medvedova 3.
- **František Hiecke – »Stoj«**, rojen 3. 6. 1893 v Raudmitzu, češki polkovnik.
- **Julius Hannau**, rojen 25. 4. 1885 v Južni Afriki, Jud, trgovec.
- **Mirko Tomić**, rojen 3. 2. 1900, bivši major VKJ.
- **Peter Bizjak**, rojen 27. 8. 1896 v Klavžah, bivši orožnik.
- **Karel Širok**, rojen 26. 10. 1889 v Šmartnem v Brdih, uslužbenec konzulata v Celovcu (5. 1. 1942 ustreljen po nalogu Gestapa).
- **Danilo Zelen**, rojen 9. 7. 1907 v Senožečah (13. maja 1941 padel v spopadu s karabinjerji).
- **Egon Zabukovšek**, rojen 14. 10. 1918 v Celju, Nmec, iz Beograda, pripadnik Wehrmachta.
- **Mihailo Georgijevski**, rojen 10. 1. 1882 v Orelju, Ukrajinec, iz Beograda.
- **Karl Pirker**, rojen 28. 6. 1896 v Gradcu, trgovski potnik.
- **Max Zeman**, rojen 29. 1. 1906 v Celovcu.

Tone Batagelj je bil poročen in je imel sina Desimira. Potomci živijo na Reki.

Drago Slekovec
(Vir: Google, Slike)

Drago Slekovec, podpolkovnik VKJ, načelnik ObC v Ljubljani

Podpolkovnik Drago Slekovec je bil častnik AOV, po letu 1919 pa je bil Maistrov borec in odlikovanec na koroški fronti.

Kot častnik obveščevalne službe VKJ je zelo uspešno opravljal dolžnosti načelnika obveščevalnih centrov v Splitu, na Sušaku in v Ljubljani, nazadnje pa v Nišu. Bil je tudi poveljnik obmejne čete v Logatcu.

V leti 1941–1945 je bil v nemškem vojnem ujetništvu, kjer so ga organi Gestapa in Ovre temeljito zasliševali in ga skušali pridobiti za tajno sodelovanje, kar je kot častnik VKJ odločno zavrnil. Po vrnitvi v domovino je bil nekaj časa v preiskovalnem zaporu hrvaške in slovenske Udbe (zapisniki zasliševanj in izjave, 120 strani, so ohranjeni v AS). Ni bil sprejet v JLA, pa je do upokojitve služboval v ljubljanskem Slovenijalesu.

Bil je poročen, njegovi potomci živijo v Izoli in Ljubljani.

Po uspešno opravljenih nalogah kot načelnik obveščevalnega centra v Splitu (1930–1932) je mladi kapetan Slekovec postavljen na dolžnost poveljnika 48. obmejne čete v Logatcu (1932–1937), ki je bila samo krinka za obveščevalno dolžnost. Zato bom najprej navedel tajne sodelavce, ki jih je pridobil v Logatcu, saj je z nekaterimi od njih, konkretno z Danilom Zelenom, vzdrževal stike vse od leta 1932 do aprila 1941. Iz Logatca je bil kapetan Slekovec premeščen na dolžnost načelnika obveščevalnega centra na Sušaku (1937–1940), kjer je prav tako uspešno pomagal tigrovcem.

Kapetan Slekovec je organom Udbe Zagreb leta 1949 povedal, da so bili v Logatcu njegovi rezidenti in tajni sodelavci:

- **Strgar**, poveljnik obmejne policije.
- **Šef finančne straže** v Hotedršci.
- **Vitezica Marjan**, šef carine v Planini (in kasneje na Sušaku).
- **Dr. Ernest Demšar**, zdravnik v Žireh (imel je številne zveze na obeh straneh meje).
- **Dr. Ambrožič**, iz Postojne (predal na zvezo poročniku Milošu Drljeviću, pomočniku).
- **Potočnik Filip**, trgovec v Žireh.
- **Frol**, lastnik bifeja na Planini (rezident, imel je številne zveze).
- **Gostiša Drago**, posestnik, Gorenji Logatec.
- **Maks** iz Sorice (predal na zvezo poročniku Nikolu Ceniću, pomočniku).
- **Pivk Andrej** iz Črnega Vrha (zaupnik Danila Zelena, zadolžen za prenos propagandnega materiala).
- **Zelen Danilo (Josip)**, tajni sodelavec in rezident, vodja tigrovske trojke, katere člana sta bila brat Milovan (kasneje četniško-britanski obveščevalec, ustreljen 1944 v Trstu) in **Ljubo Ravnikar**, slikar iz Ljubljane (Zelenov pomočnik, njegov sodelavec).

Major Slekovec je zatem na Sušaku vzpostavil solidno agenturno in sodelavsko mrežo, je nekatere sodelavce je kontaktiral tudi iz Ljubljane, zato jih navajam, in sicer:

- **Belen Josip**, rezident na Reki, bivši predavatelj v avstro-ogrski pomorski akademiji, tudi srbski častni konzul na Reki, lastnik pomorske agencije »Belen in drug« (imel je številne sodelavce: **ing. Martinelicha** – ladjedelnica, **ing. Šmidihna** – tovarna torpedov, in drugi).
- **Vilhar Nikola**, rezident v Švici, prej je bil konzul Španije na Reki, imel je odlične zveze v italijanski vojni mornarici, posrednik s pripadnikom francoske OS v Bernu.
- Soproga Vilhar Nikole, na Reki, imela številne stike z italijanskimi pomorskimi častniki.
- **Cuber Ivan – Žiga**, rezident v Ilirski Bistrici, pokrival je sektor Trst–Postojna–Klana.
- **Martinac (Medvedić)**, brata, rezidenta v Klani, pokrivala strelišče.
- **Andjelko**, rezident v Benetkah, pokrival vojaški del pristanišča.
- **Špinčič**, referent za vojaške zadeve na občini Reka.
- **Dr. Orlič**, lastnik dveh barov na Sušaku, posredoval zveze prostitutk z italijanskimi častniki.
- **Cijan Baldo**, predstavnik italijanske tovarne celuloze na Reki, posredoval industrijske podatke iz Italije.
- **Poglajen Mihovil**, serviser pisalnih strojev v Italiji.
- **Simčič** – zveze v italijanski diviziji »Fernare«.
- **Kralj**, zveze v italijanski diviziji »Carnera«.
- **Martin**, ladjedelnica v Pulju.
- Monter, tovarna podmornic v Monfalcone.
- **Rusić**, pomorski častnik v Trstu.
- Mornar, vojaška ladja »Monte Cucoli«.
- Mornar na ladji »Beograd«, posredoval podatke iz vojaške pomorske baze v Anconi.
- **Gnus Ivan**, fotografiral fortifikacijske objekte na Primorskem in v Istri.
- **Zelenko Ivan**, vratar jugoslovanskega konzulata na Reki, zveze v Pazinu (topniški polk) in v Isonzu (bersaljerijski polk).
- **Potočnik Franc**, direktor »Eksporta« v Ljubljani, pomorski častnik VKJ, pozneje podpolkovnik JLA.
- **Zelen Danilo**, iz Senožeč (leta 1939 se je skrival pri njem v stanovanju na Sušaku, ker je bila za njim razpisana tiralica). Iz tega obdobja je tudi fotografija s plaže v Selcah, kjer naj bi imela družina Zelen vikend ...

Ljubo Ravnikar, Drago Slekovec in Danilo Zelen, Selce, 1939

(Vir: zasebni fotoalbum, A. Slekovec)

Major Slekovec je organom slovenske Udbe leta 1949 izjavil, da je imel v Ljubljani na zvezi naslednje tajne sodelavce:

- **dr. Lava Čermelja**, predsednika manjšinskega inštituta in organizacije istrskih beguncev v Ljubljani, imel številne zveze na Primorskem, prijavljal zanimive prebežnike iz Primorske.
- **Rejec Alberta** iz Beograda, vodjo organizacije TIGR, podpolkovnik Plhak mu ga je osebno predal kot tajnega sodelavca in rezidenta.
- **Zelen Danila** (omenjen tudi kot **Josip**), vojaškega vodjo organizacije TIGR, nadaljevala sodelovanje iz Logatca in Sušaka.
- **Franca Snoja**, koncipient pri odvetniku dr. Dragu Marušiču v Ljubljani, imel odlične zveze na Primorskem (maja 1945 je postal prvi minister za promet in pošto, kasneje obsojen v Nagodetovem procesu).
- **Iva Gospodnetića**, Istrana, študenta tehnike, uslužbenca na hrvaškem konzulatu v Ljubljani, imel odlične zveze v Istri.
- **Groma**, študenta prava, posredoval podatke iz Trsta in Gorice ter z letališča v Mirnu.
- **Sfiligoja**, poštnega uslužbenca, zveze v Trstu in okolici.
- **Radiotelegrafista agencije Avala** (verjetno Viktor Hassl, Ivan Bricelj, ing. Vinko Štembov ali Mirko Saks, pozneje vsi pri slovenskih četnikih), izdelal radijsko postajo, prisluškoval po celi Evropi, predvsem v Italiji.
- **Jeranča**, kontrolorja policistov v Ljubljani.
- **Vrečarja**, pripadnika politične policije v Ljubljani.

Leta 1941 je iz obveščevalne uprave GŠ VKJ dobil strogo zaupno nalogo, da diskretno preveri primer gestapovskega vohuna – narednika **Lazića** iz Celja. Obenem pa je moral tudi poročati, kako je Gestapo v Celovcu uspel odkriti njegovega superagenta **Wedam Emila**, poročnika Abwehra, prevajalca v nemškem ObC v Celovcu, in njegovo pomočnico Marijo Tomaš (oba so Nemci usmrtili 22. 7. 1943 v Berlinu). O primeru sem podrobno pisal v knjigi *Legendarni slovenski obveščevalci* (Pro-Andy, Maribor 2011). Šlo je za koroškega Slovenca, ki je bil v obdobju 1911–1918 radiotelegrafist avstro-ogrske vojne mornarice, kapetan Slekovec pa je organom Udbe povedal, da je 1939 na Sušaku vzpostavil stik z nekim Millerjem, bivšim pripadnikom avstrijske vojne mornarice, čigar soproga je bila z Malega Lošinja. Namreč, poročnik Wedam je prvi, že 29. 3. 1941, sporočil obveščevalni podatek o nemškem napadu na Jugoslavijo (po prvotnem načrtu 5. 4. 1941), kar se je doslej neupravičeno pripisovalo polkovniku Vladimirju Vauhniku, vojnemu atašeju VKJ v Berlinu.

**Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju,
Ljubljana**